

Streszczenie rozprawy doktorskiej**„Współczesna architektura sakralna Finlandii
jako przykład twórczej relacji z tradycją”**

Rozprawa podejmuje temat współczesnej architektury sakralnej w Finlandii na tle uwarunkowań historycznych, społeczno-religijnych i geograficznych kraju. Celem pracy jest przedstawienie współczesnej architektury sacrum w relacji z tradycją budownictwa wernakularnego oraz Kościoła Luterskiego, którego korzenie tkwią w rozwiązaniach i symbolice architektury chrześcijańskiej. Do szczegółowych badań wybrano 12 obiektów zaprojektowanych przez fińskich architektów i wybudowanych w latach 1995–2023.

Pierwszy etap pracy polegał na przeanalizowaniu dostępnych materiałów źródłowych: literatury przedmiotu, dokumentów, aktów prawnych oraz dokumentacji projektowej i fotograficznej, które posłużyły do przygotowania tła podejmowanego zagadnienia. W kolejnym etapie wykonano badania terenowe, podczas których przeanalizowano wybrane obiekty *in situ*. Podczas wyjazdów badawczych autorka prowadziła rozmowy z duchownymi, architektami i użytkownikami, które dopełniły kompletny materiał badawczy. W trzecim etapie przeprowadzono studium wybranych przypadków za pomocą metody narracyjnej. Umożliwiło to przedstawienie historii stojącej za powstaniem obiektu, której rezultatem są zastosowane rozwiązania architektoniczne.

Postępująca laicyzacja europejskiego społeczeństwa wpływa na instytucje kościoła, stawiając je przed wyborami dotyczącymi kierunków dalszego rozwoju. Liczba członków Ewangelicko-Luterskiego Kościoła Finlandii, który jest kościołem narodowym, spada każdego roku o 1%. Większość pozostających w parafii członków definiuje określenie „przynależność bez wiary”, odzwierciedlające znaczenie przynależności do wspólnoty w krajach nordyckich przy jednoczesnym braku aktywności w jej życiu religijnym. W efekcie kościoły posiadają rozbudowane układy funkcjonalne wspierające życie wspólnotowe parafii. Odmienne w charakterze mniejsze obiekty, stanowią miejsce wyciszenia i indywidualnej kontemplacji. Projektowane formy i wykorzystywane rozwiązania materiałowe nawiązują do fińskich historycznych obiektów sakralnych. Peryferyjny pod wieloma względami charakter kraju, umożliwił czerpanie z doświadczeń innych państw, adaptację wybranych idei i rozwiązań oraz splatanie ich z fińskim dziedzictwem architektonicznym.

Słowa kluczowe: architektura sakralna, sacrum, Finlandia, kościół, kaplica, luteranizm